

Utkast til høringssvar – til drøfting i Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet

Fakultetet setter pris på at dette arbeidet nå er kommet så langt at vi får mulighet til å avgi høringssvar. Arbeidet med høringssvaret har inkludert stipendiatene, fakultetsledelsen og formell behandling i Forskningsutvalget.

Innledningsvis gir vi noen generelle bemerkninger til foreliggende utkast. Siden v rt fakultet ikke har institutter, og de aller fleste bestemmelser i forskriften angir at det er fakultetet som har beslutningsmyndighet, ønsker vi at det vurderes å benytte andre formuleringer enn institutt i hele forskriften for å gjøre den uavhengig av organisering av enhetene på UiT. Det er også ønskelig at forskriften gjennomgås med tanke på konsistent begrepsbruk. F.eks. er det i forslaget benyttet både «student» og «ph.d.-student», og dessuten benyttes begrepet «doktorand» uten at det framgår hvorvidt det har en reell betydning. Det ser også ut til å være inkonsistent begrepsbruk når det gjelder begrepene «doktorgraden» og «ph.d.-graden», «opptaksavtale» og «ph.d.-avtale». Det framgår av høringsdokumentene at terminologilista er fjernet. I arbeidet med høringssvaret har vi ikke kontrollert at alle begreper er definert der de brukes. Dersom det ikke er gjort en slik kontroll, bør dette gjennomføres.

Kommentarer til den enkelte bestemmelse:

 3(1) benytter begrepet «vitenskapelig forskning». Dette oppfattes å være et uheldig begrep fordi det kan gi inntrykk av at det også forekommer uvitenskapelig forskning, men også fordi det videre framkommer at arbeidet skal være av internasjonal standard m.m. Ordet «vitenskapelig» synes å være overflødig i konteksten. Det foreslås derfor at ordet fjernes, eller at en omarbeider bestemmelsen slik at den knyttes til vitenskapelig metode.

I  5 er to avsnitt gitt nummereringen (3), der det siste avsnittet bør få nummereringen (4). Dette siste avsnittet bør også vurderes endret for å bli mer presist, bl.a. ved at «bør» erstattes med «skal». I et doktorgradsprogram må studentene sikres tilgang til opplæring osv. Det er uklart hva denne bestemmelsen er ment å bidra til i forskriften. Det synes også å være et visst innholdsmessig overlapp med bestemmelsene i  3. Derfor bør denne bestemmelsen og bestemmelsene i  3 vurderes sammen, f.eks. ved at  3 og  5 slås sammen slik at mål og innhold kan leses samlet i en paragraf.

I ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet er midtveisevalueringen integrert i opplæringsdelen. Formuleringene som gjelder hva doktorgradsutdanningen omfatter kan oppfattes å kreve at midtveisevalueringen er et separat krav som er knyttet til selve programmet. For praktisk studieadministrasjon er det store fordeler med å knytte midtveisevalueringen til et emne i opplæringsdelen i form av et arbeidskrav. Bestemmelsen om midtveisevaluering bør derfor ikke formuleres som, eller oppfattes som, et hinder for å knytte denne til opplæringsdelen, f.eks. som arbeidskrav i et emne.

 7 henviser til UiTs kvalitetssystem for utdanning.  6 (3) og (5) bør vurderes flyttet til  7 slik at kvalitetssikringsbestemmelser samles i denne paragrafen hvor det også henvises til kvalitetssystemet. Faglig ledelse av programmet er et sentralt punkt i kvalitetssystemet, og i arbeidet med kvalitetsutviklingen i programmet.

 8 angir opptakskrav og henviser til Lisboa-konvensjonen. Fakultetet praktiserer opptaket slik. Det gjøres oppmerksom på at siden Norge, som første land, har ratifisert UNESCOs globalkonvensjon, er det rimelig å anta at også land som ikke har ratifisert Lisboa-konvensjonen bør behandles etter konvensjonen fordi Norge ønsker å anerkjenne andre lands utdanning etter de prinsipper som

gjelder for disse konvensjonene. Globalkonvensjonen trenger imidlertid at noen flere land ratifiserer den før den blir gjeldende.

§8 angir at det er krav om en mastergrad med omfang 120 studiepoeng eller integrert master på 300 studiepoeng. For utenlandske søkere vil §8(2), slik fakultetet oppfatter det, gi anledning til å bli tatt opp med en 90-studiepoengs mastergrad i tillegg til minst 30 studiepoeng på masternivå. Det blir med dette strengere krav for søkere med norsk utdanning enn for søkere med utenlandsk utdanning. Innen rettsvitenskap er det flere program i Norge som er på masternivå, og som har et omfang på 90 studiepoeng. Dette gjelder blant annet fakultetets engelskspråklige program i havrett. I tillegg har Juridisk fakultet ved UiO flere slike programmer¹. Bestemmelsen (1) oppfattes å være en skjerping i forhold til dagens bestemmelser, i og med at anledningen til å vurdere annen likeverdig utdanning som grunnlag for opptak faller bort. Bestemmelse vil avskjære søkere med 90-studiepoengs mastergrader fra opptak til ph.d.-programmet, med mindre de også har en 2-årig mastergrad eller en 5-årig integrert mastergrad i tillegg. Generelt vil en her også avskjære muligheter for opptak på grunnlag av 90 studiepoengs erfaringsbaserte mastergrader kombinert med f.eks. annen utdanning i vitenskapelig metode. Fjerning av bestemmelsen som angir at også annen likeverdig utdanning kan gi opptak til ph.d.-programmet, får m.a.o. store konsekvenser for rekruttering til fakultetets ph.d.-program. Særlig dramatisk er det at fakultetets eget 90-studiepoengs masterprogram i realiteten vil være en blindvei for videre studier på ph.d.-nivå, dersom en slik bestemmelse vedtas.

I §8(3) omtales erfaringsbasert mastergrad av 120 studiepoengs omfang, men ikke slike mastergrader med 90 studiepoengs omfang, jfr. foregående avsnitt.

Utover dette støtter fakultetet at bestemmelsen om opptakskomite bortfaller. I §8(3) er imidlertid opptakskomite fortsatt inkludert i bestemmelsen.

§8(4) angir at karakterkrav skal framgå i programbeskrivelsen. Her er det ikke klart hva som menes med programbeskrivelsen, siden dette ikke er definert. Dersom det er ment studieplan, synes dette ikke å være hensiktsmessig, men kan i stedet være del av informasjonen som finnes i UiTs studiekatalog.

§8(6) omtaler deltidsstudenter, men det savnes bestemmelser om deltidsstudier i §14 om studierett hvor deltidsstudier logisk hører hjemme.

§10(2) angir at «studenten skal være ved fakultetet hele eller deler av studietiden». Det kan være uklart hva det innebærer at studenten skal «være ved fakultetet» innebærer. Det bør vurderes om denne bestemmelsen kan innarbeides i §12 om residensplikt eller om den er overflødig gitt §12.

§10(2) angir at det må oppnevnes en hovedveileder i foreløpig vedtak. Det bør være tilstrekkelig at det oppnevnes minst en veileder, eventuelt at det angis at hovedveileder normalt oppnevnes i foreløpig vedtak. Ved fakultetet legges det vekt på å sette sammen et godt veilederteam, noe som ikke alltid er mulig å gjøre før et foreløpig vedtak må fattes. Forskriften må være slik at den lar seg følge, og fakultetet mener det er hensiktsmessig å vurdere rollen som hovedveileder når hele veilederteamet er satt sammen. Dette gir best mulig veiledning for stipendiatene.

§14(1) angir rettigheter og plikter etter «opptaksperioden». Det kan se ut som begrepet opptaksperioden ikke er definert i opptaksbestemmelsene og bør derfor vurderes endret slik at begrepsbruken blir konsistent. Videre bør det vurderes om tittelen på paragrafen bør endres til «Studierettsperioden». Bestemmelsen ser ut til å ikke ta hensyn til at det ofte er 4-årige løp med pliktår. Det er positivt at bestemmelsen er tydelig og klar, men fakultetet antar det er en viss risiko

¹ <https://www.jus.uio.no/studier/programmer/>

for at slik det er formulert blir for strengt og vil kunne hindre fullføring, jfr. at departementets styringsparameter er gjennomføring på 6 år.² Bestemmelsen om at kravene i opplæringsdelen «framleis» må være oppfylt, synes å innebære at det er tenkt at kravene i opplæringsdelen får tilbakevirkende kraft ved forsinkelser. Men her er det uklart hva som er ment og hvordan dette er tenkt gjennomført i praksis.

§14 m.fl. angir 8000-emner i parentes. Det bør være tilstrekkelig å skrive ph.d.-nivå og dessuten er 8000-emner en teknisk intern anordning som ikke er meningsbærende for utenforstående.

§15(1) siste setning synes å forutsette en spesiell organisering av forskerlinje, og passer ikke for forskerlinjen på Det Juridiske fakultet. Dersom dette f.eks. gjelder forskerlinjen ved Det helsevitenskapelige fakultet, må det framgå.

§15(4) innfører begrepet «kurs». For å være i samsvar med øvrige bestemmelser må det her stå «emne». Utkastet til forskrift benytter også i andre sammenhenger begrepet «kurs» som antakelig i alle tilfeller må endres til «emne». Vi viser her til definisjonsparagrafen som foreslås slettet. Her er begrepet «kurs» ikke definert, men det er «emne».

§16 m.fl. omtaler hovedveileder. Det bør vurderes nærmere om det er hensiktsmessig å legge så mye vekt på hovedveileder, men i stedet legge vekt på at det settes sammen et godt veilederteam rundt stipendiaten. Tilsvarende gjelder andre bestemmelser hvor regler knyttet til hovedveileder finnes. Oppnevning av hovedveileder seinest ved studiestart foreslås slettet. Studiestart er for øvrig et begrep som bør vurderes erstattet med «avtaleperioden» eller tilsvarende.

§17 angir tidspunkt for midtveisevaluering. Slik dette er formulert er det for strengt, og ikke hensiktsmessig. Det ser her ikke ut til å være tatt høyde for 4-årige løp med pliktarbeid, og heller ikke slike tilfeller hvor pliktarbeidet fordeles ujevnt i 4-årsperioden. Bestemmelsen om at midtveisevaluering ikke kan utsettes, synes også å være unødvendig streng og lite hensiktsmessig.

§18 angir at det skal være et sammendrag både på norsk og engelsk. Dette støttes, men det er noe uklart hvordan dette praktisk sett skal gjennomføres for stipendiater som ikke behersker norsk. Det antas at det i slike tilfeller må benyttes oversetter som har kompetanse innen fagområdet, slik at også det norskspråklige sammendraget gir et presist uttrykk for det vitenskapelige arbeidet.

§18-2 legger mye vekt på hovedforfatter. Her er det ulike fagtradisjoner, og ikke alle har et tydelig og avklart forhold til hva det innebærer å være hovedforfatter. Bestemmelsen er også uklar i det den omtaler at avhandlingen «hovedsakelig» består av artikler, i og med at det ikke nødvendigvis er klart hva som menes. I tillegg benyttes «normalt hovedforfatter». Totalt sett bidrar denne bestemmelsen i liten grad til praktiske avklaringer i konkrete saker, og bør enten fjernes eller omarbeides slik at den blir mer i tråd med intensjonene bak forskriftsendringen.

§19 må få en tittel som angir at bestemmelsene gjelder avhandlingen og ikke opplæringsdelen. I §19(1) er det heller ikke entydig om det er avhandlingen eller opplæringsdelen som omtales. I §19(2) bør tidligere formulering benyttes, siden den er mer presis enn det som er foreslått. Det er behov for å fastslå hva publiserte arbeider ikke godtas som.

§20(1) angir tidspunkt for når avhandling skal være tilgjengelig. Her hadde det vært av interesse å få fastslått hva som er dagens praksis ved UiT, og å få en vurdering av hvorvidt denne bestemmelsen er

² https://dbh.hkdir.no/tall-og-statistikk/styringsparametre?undermeny=virksomhetsmaal_2013&sektorKode=0&valgtArstall=2021&ValgtinstDetail=1130

praktisk mulig å følge og hvilke tidsmessige konsekvenser bestemmelsen har for trykking og framdrift/koordinering av aktiviteter fram mot disputas.

§23-2 introduserer en inkonsistent begrepsbruk ved å omtale stipendiaten som «ph.d.-student» og som «han/ho». Tilsvarende gjelder i §22 og muligens i andre bestemmelser.

§25(3) angir regler for relasjon til UiT, et universitet og en institusjon. Kan det tydeliggjøres hva som er forskjellen på «er tilsett ved» og «er knytt til»? Dette er særlig relevant i og med at de siste årenes fusjoner har gitt mange færre institusjoner i UH-sektoren enn tidligere. Disse bestemmelsene oppfattes dessuten å være svært mye mer rigide enn tilsvarende ved UiO og UiB, og skiller seg også fra anbefalingene fra UHR uten at det er gitt grunn for dette, se f.eks. §13 i UiOs ph.d.-forskrift. Slik rigiditet gir ikke den tiltenkte praktiske bruken av forskriften, f.eks. gjelder dette at minst ett medlem skal ha kompetanse over førstestillingsnivå. For Det juridiske fakultet innebærer dette at vi noen ganger må velge et komiteemedlem som har professorkompetanse, men ikke på det juridiske området avhandlingen dreier seg om. Dette bidrar til at komiteen er mindre kompetent juss-faglig sett enn det som hadde vært mulig dersom en kunne velge en førsteamanuensis. Bestemmelsene bør vurderes i lys av tilsvarende bestemmelser ved UiO og UiB.

§27 angir retting av formelle feil. Er det tilstrekkelig at det angis i overskriften at dette gjelder «errata»? Kan bestemmelsene gjøres enda mer praktisk anvendbare i slike tilfeller? Skal rettelsene være gjort før trykking av avhandling til disputas, eller skal det være en errataliste som følger avhandlingen? Det juridiske fakultet har i egne bestemmelser presisert hvilke formelle feil som kan rettes slik: «layout, skrivefeil/retting av trykkfeil eller rene språkfeil.», samt prosessbestemmelser knyttet til retting av slike feil.

§29-2 (2) oppfattes å gi en slags karantenetid på 6 måneder ved underkjent avhandling. Det er ikke angitt noe formål med denne tidsrammen, og den kan oppfattes å være unødvendig lang og bidra til å forsinke stipendiatens muligheter til å ferdigstille et arbeid som kan godkjennes. Det er upresist hva som menes med «det første vedtaket». Denne bestemmelsen bør sees i lys av iverksettingsdato for revidert forskrift og overgangsordninger. Generelt bør det vurderes om overgangsordninger må etableres ved iverksetting av revidert forskrift. I foreliggende forslag er det ingen slike overgangsbestemmelser.

§30(5) angir språk for «prøven». Her angis avhandlingsspråk eller norsk, mens det i §31(2) er angitt engelsk eller norsk. Det bør være samme formulering i begge bestemmelser.

§31 innfører begrepet «doktorand» uten at det er klart hvorvidt dette har noen betydning. Her kunne det kanskje stått «ph.d.-student»? Dersom «doktorand» skal brukes, må begrepet i alle fall defineres slik at det blir klart hva det innebærer og hvordan det skiller seg fra f.eks. «ph.d.-student».

§32(3) angir at det utstedes diplom. I §33 strykes «diplom». Det antas at begrepet «vitnemål» er ment benyttet konsekvent. Dersom det med «diplom» menes noe som ikke har formell betydning, men kan rammes inn og henges på veggen, er dette neppe nødvendig å ha med i forskriften. Formelt er det vitnemål og vitnemålsvedlegg (diploma supplement) som dokumenterer oppnådd grad.

§33(2) angir at det utstedes diploma supplement. Det foreslås at dette i stedet omtales som «engelskspråklig vitnemålstillegg (diploma supplement)».

§34-1 henviser til «disse retningslinjene». Det er uklart hvilke retningslinjer det vises til.

§34-1(2) siste setning angir at «styret» vedtar nærmere retningslinjer for fellesgradssamarbeid. Det er antakelig disse det henvises til i foregående ledd. Det antas at «styret» her er universitetsstyret og det bør i så fall presiseres.

§34-3 anbefales endret slik at det benyttes entall: «avtale». (1) må i alle tilfeller justeres, siden siste setning angir entallsform, mens resten av paragrafen benytter flertallsform av «avtale».